

Scène uit **La clemenza di Tito** in de regie van **Ivo van Hove**, nu te zien bij de Munt in Brussel

Tijdloze opera met de directheid van film

Recensie Opera Mozarts laatste opera over Romeinse keizer gemoderniseerd door Ivo van Hove met camera's, smartphones en iPads

La clemenza di Tito van W.A. Mozart door de Koninklijke Muntopera te Brussel o.l.v. Ludovic Morlot. Regie: Ivo van Hove. Te zien t/m 26/10 in de Munt. Reserveren of live-stream (gratis) bekijken van 1 t/m 21 november via www.demunt.be.
●●●●● (regie) / ●●●●● zang
●●●●● (muziek)

Door **Mischa Spel**

Vaak zijn laatste opera's betekenisvolle hoogtepunten in oeuvres. Wagner? *Parsifal*. Verdi? *Falstaff*. Maar Mozarts *La clemenza di Tito*, gecomponeerd in 18 dagen, is een minder eenduidig sterk slotakkoord.

In Nederland was 'Tito' voor het laatste zien in 2002 (daarvoor: 1983), in een productie waarvan vooral de heftig contrasterende nieuwe recitatieven van Manfred Trojahn zijn bijgebleven. In Brussel daartert de laatste iconische opvoering (regie Ursel en Karl-Ernst Herrmann) eveneens van 1983. Eens in de dertig jaar: dat zegt iets over populariteit. Maar in zijn eigen tijd was Tito wel geliefd; volgens sommigen zelfs Mozarts sterkste opera. Wat de receptie nekte was, behalve de recitatie-

ven (waarschijnlijk van Mozarts leerling Süssmayr), het libretto, Complex, politiek en zoner lammerend op de morele superioriteit van vergiffenis dat keizer Titus er Goedheiligman-achtige trekjes van krijgt. Ivo van Hove, sinds 2001 de veelbesproken artistiek leider van Toneelgroep Amsterdam, ensceendeerde voor de Munt eerder *Idomeneo*. *La clemenza di Tito* gaat bij hem over de wisselwerking tussen het publieke en het private domein. De handeling, tijdloos actueel dus, is door van Hoves vaste scenograaf Jan Versweyfeld gestueerd in een luxe hotelsuite. Maar die chaise-longue, designlamp en royaal opgedekte boxspringen blijven niet lang netjes als de buitenwereld de binnenwereld binnendringt.

In die suite zien we Titus al tijdens de ouverture piekeren. Zal hij zijn geliefde Berenice aanhouden en de regels van het keizerlijk schenden of kiest hij verstandig en huwt een Romeinse? Een enorm videoscherm, de eyecatcher van de voorstelling, vergroot zijn vertwijfeling uit: in de grote kop van tenor Kurt Streit zie je de rimpels verdiepen nog voordat er een noot is gezongen.

Als dat kort erna wel gebeurt, is daar

Al vanaf het eerste duet weet je: hier wordt Mozart gezongen op een extreem hoog niveau

meteen het duo - Véronique Gens als de jaloerse Vitellia en Anna Bonitatibus als haar slappe aanblijder Sesto - dat een aanslag op Titus' leven beraamt. En daar weet je ook meteen: in deze voorstelling wordt Mozart gezongen op extreem hoog niveau.

Een rol als Vitellia is moordend: veel, zwaar, hoog en laag. Een elegantier en krachtiger vertolkster als Gens is nauwelijks denkbaar. Bonitatibus (Sesto) heeft tijd nodig om warm te draaien en bouwt haar hoofdrol dan steeds kleurrijker uit.

Muzikaal bevat *La clemenza* momenten van grote schoonheid, ook met dank aan de grootste bezetting van de kleinere rollen. Zo is het door sopranen Simona Saturnova (Servilia) en Anna Grevelius (Anniro) gezongen duet *Al, perdona al primo affetto* een hoogtepunt - net als het soms zo leker rauwe rondo *Non più di fiori* (Vitellia) met streldend aandeel voor basesklerinet.

Munt-chefdirigent Ludovic Morlot zoemt met koor en orkest van de Munt voor een uitvoering met veel aandacht voor puls en energie, wat soms ten koste gaat van de de-taileringen.

De camera's, steeds opdringeriger en zichtbaarder, volgen Titus en zijn gevolg

wel zeer gedetailleerd. Dat leidt tot een wonderlijke mix tussen intrige uit de eerste eeuw na Christus, muziek uit 1791 en een *Dynasty*-achtige setting.

Bij sommige zangers werken de *close ups*. Strekt lijkt als Titus met zijn tanige sportschooltorso en zwarte pak zo ontspannt uit *Estes* of *Borgen*. Andere zangers zijn minder videogeniek.

In combinatie met veel moderne props - de *International Herald Tribune*, smartphones, CSI-onderzoekers in witte pakken - is de totaalindruk gemengd. Zeker, dit is de manier om opera op een actuele manier te vertellen en emoties 'klein' maar toch zichtbaar te acteren. De schoonheid van muziektheater geholpen door de middelen van film. Maar gevaarlijk is die benadering niet. Het 'moderne' wordt positievelijk als het bust met het 'verleden'. De keizer zijn nieuw te bouwen tempel tonen op iPad - dat is zo'n moment. Of de scène waar Tito peinzend het woord *VIR-TU* (deugd) noteert in zijn leren Filofax.

Maar deze Tito bewijst vooral hoe glanzend de toekomst van muziektheater eruit ziet nu 400 jaar repertoire voerd kan worden met eigentijdse visuele middelen.

FOTO: LA MUNT OPERA VAN HOF